

sității instituirii în țara noastră a venitului minim garantat precum și cea a modului în care acest lucru ar contribui la îmbunătățirea situației persoanelor defavorizate, cu venituri mici. S-a hotărât, totodată, redactarea și publicarea unei broșuri care să trateze principalele aspecte metodologice ale măsurării sărăciei.

Ca o continuare a acestor discuții, în luna iulie au fost prezentate și comentate, în cadrul dezbaterilor științifice, o serie de considerații asupra modalităților de indexare a veniturilor.

Au fost aduse la cunoștința celor prezenți, metode de indexare practicate în diferite țări, făcându-se aprecieri critice asupra fiecăreia din aceste metode. Concomitent, s-a făcut o cuprinzătoare prezentare și analiză a variantei de indexare aplicate în țara noastră în urma celor două etape de liberalizare a prețurilor, desprinzându-se concluzia că aceasta are numeroase neajunsuri, subliniate în mod convingător de participanți. Discuții ample s-au purtat asupra raporturilor care trebuie să existe între sumele acordate drept compensații persoanelor cu venituri mici și celor cu venituri mari. S-a arătat că aceste sume nu trebuie să fie în nici un caz egale, divergențe de opinii apărând asupra modului în care acestea trebuie repartizate: proporțional sau invers proporțional cu veniturile. Exemplele și argumentele prezentate nu au avut darul de a aduce nici o clarificare decisivă. De aceea, s-a exprimat opțiunea ca discuțiile pe această temă să continue într-un cadru mai larg, în care exemplele cifrice, concrete, să aibă un cuvânt de spus.

Această prezentare a dezbaterilor din cadrul colectivului de cercetare pe probleme ale nivelului de trai se vrea a fi atât o informare sumară a cititorilor revistei asupra manifestărilor științifice ale institutului nostru, cât și o invitație, pentru cei interesați, de a participa la viitoarele noastre întâlniri. Discuțiile se anunță interesante.

Bogdan IATAN

MODUL ȘI STILUL DE VIAȚĂ ÎNTRE TEORIE ȘI EMPIRIC

Dezbaterile Programului „Mod / stil de viață”, desfășurate în prima jumătate a lui 1991, și-au propus formularea și clarificarea mai multor probleme teoretice, critice pentru circumscrierea acestei problematice: definirea conceptelor, trasarea relației dintre ele și a dimensiunilor pe care modul și stilul de viață le desfășoară, determinarea specificului acestei perspective asupra realității sociale, ca și a consecințelor pentru o cercetare empirică, traduse prin elaborarea unui set de indicatori concretizat într-un chestionar. Fiecare dintre aceste probleme a suscitat o serie de discuții, al căror efect sperăm să fi fost mai multă claritate în definirea conceptelor, ca și mai multă eficiență în utilizarea empirică a instrumentelor teoretice.

Punctul de plecare al cercetării a fost marcat de un acord: necesitatea elaborării unei scheme teoretice, considerându-se că faptele nu vorbesc de la sine. Construirea propriu-zisă a schemei, ca și finalizarea ei într-un chestionar, a fost traversată, însă, de puncte de vedere

opuse, uneori contradictorii. Într-o primă fază, discuțiile au permis delimitarea a două grupuri de puteri : cele care înclinau spre considerarea modului / stilului de viață ca perspective ce abordează domenii diferite ale existenței sociale și cele care favorizau aprecierea modului / stilului de viață ca o perspectivă ce se apleacă asupra aceleiași realități sociale, căci nu poți diviza artificial viața indivizilor și grupurilor umane, atâta timp cât o trăiesc ca pe un întreg. Rezultatul dintre modul și stilul de viață, inseparabilitatea lor fiind descrisă de trecerea de la macro la microrealitatea socială și invers, prin jocul interschimbabil al contextelor sociale ale integrării (sau care favorizează integrarea/modul de viață) și al contextelor sociale ale segmentării sau diferențierii (sau care favorizează diferențierea/stilurile de viață).

Conturarea acestui cadru a permis actualizarea unei a doua etape a discuțiilor prin care au fost stabilite conceptele-cheie pentru suprimarea modului/stilului de viață și pentru comutarea de la unul la celălalt : conceptele de statut și rol, considerate ca punți ce permit trecerea bi-direcțională de la structura organizațională și instituționalizată a vieții sociale la felul în care indivizii își trăiesc viața, utilizând, interpretând și reinterpretează normele sociale accesibile lor prin rolul pe care îl joacă. La acest nivel, discuțiile și-au propus și aducerea în prim plan a conceptului de cultură, apreciat ca esențial pentru problematica modului/stilului de viață, cu atât mai mult cu cât multe din definițiile anterioare ale modului de viață accentuau latura materială (economică, și tehnologică) a existenței sociale în detrimentul unor aspecte ca ordinea și controlul social, orientările de valoare și simbolurile culturale.

Astfel primele runde de discuții s-au finalizat în definirea modului de viață ca acel cadru global al existenței sociale, ce dă linia de urmat, trebuințele și trăsăturile dominante, ce asigură ordinea, coerența, unificarea, coordonarea și integrarea unităților sociale ce compun o comunitate umană, făcând din aceasta un sistem ca un profil inconfundabil și propriu, iar a stilului de viață ca o configurație valorică a preferințelor și opțiunilor, ce se manifestă ca proiect și concepție de viață, ce acordă acesteia sens și unitate, ca modalitatea în care indivizii și/sau grupurile își trăiesc viața în contextul multifactorial al socialului în dubla lor calitate de proprietari și producători ai acestuia. S-a convenit că principiul de funcționare pentru cele două abordări ale realității sociale este același, ceea ce diferă este doar nivelul (relația parte-întreg) căruia i se aplică : modul de viață — felul în care viața socială se prezintă indivizilor, iar stilul de viață — felul în care indivizii își reprezintă aceeași viață socială. Mai greu acceptat decât acest criteriu al diferențierii temporale, conform căruia felul de a fi și de a trăi al unei generații poate fi, raportat la felul de a fi și trăi al generației anterioare stil de viață față cu un mod de viață.

O a treia etapă, mai puțin polemică, s-a constituit prin stabilirea dimensiunilor modului și stilului de viață. În final au fost acceptate : dimensiunea situațională, normativă, valorică și comportamentală, renunțându-se la o posibilă diversiune simbolică. Aceste patru dimensiuni coroborate cu ecuația status rol au fost desfășurate într-o listă de indicatori care să acopere : viața personală a indivizilor (concepția de sine, percepția stilului, satisfacția generală de sine și cu viața etc.), viața

familială, politica, relațiile interumane, viața profesională, situația materială etc.

Ultimele întâlniri au avut ca problemă axială posibilitatea coroborării radiografierii acestor domenii ale vieții sociale din perspectiva modului/stilului de viață cu surprinderea felului în care românii percep la ora actuală cadrul lor global și mai puțin global de viață, ca și a problemelor care le traversează viața, satisfacția/insatisfacția cu viața ca și perceperea unor dificultăți / problema fiind o consecință a valorilor cultivate, deci a stilurilor de viață, a felului în care oamenii resimt prin prisma acestor valori socialul, se inferează în el, trăindu-l, judecându-l, evaluându-l. S-a propus astfel utilizarea modului/stilului de viață ca instrumente de cercetare a societății românești contemporane, propunere justificată prin argumentele: capacitatea modului/stilului de viață de a aborda simultan individul și societatea, de a surprinde schimbarea, și, de a se constitui într-o relație de tipul zonă nucleară a configurațiilor culturale (mod de viață), zonă fluidă a acestor configurații (stil de viață), capabilă să determine conținutul și direcția trecerilor dintr-o zonă în alta, treceri evidente pentru actuala societate românească.

Așa cum se menționa în debutul acestei prezentări, finalizarea debaterilor pe marginea problemelor teoretice mai sus desfășurate o constituie o cercetare empirică prin chestionar. Această modalitate de a intra în posesia datelor a trezit polemici ale căror rezultate se află încă suspendate și provizoriu doar incluse în acest compromis care este chestionarul. Aceasta deoarece problematica modului/stilului de viață se situează într-o zonă accidentată, de întâlnire a antropologiei, psihologiei, sociologiei, economiei, istoriei, demagogiei etc., paleta mutărilor posibile într-o acțiune de culegere a datelor fiind astfel foarte largă, derulându-se de practicile angajate de antropologie pînă la statisticile economiei. Existînd această multivariată deschidere s-a acceptat cu titlu temporar o metodă cantitativă, prin aplicarea de chestionare, urmînd ca în viitor cercetarea să fie adîncită și detaliată prin metode calitative și poate altele decît ale sociologiei.

Mihaela CZOBOR

ASPECTE ALE ACTIVITĂȚII PROGRAMULUI „SERVICII SOCIALE”

În cursul celui de al doilea trimestru al anului 1991 dezbaterile interne organizate de programul „Servicii sociale” și cuprinse în Calendarul manifestărilor științifice ale INCE au avut ca teme:

- Aspecte teoretice privind conținutul și funcțiile serviciilor sociale (16 IV);